

MORGONBRIS

N:r 2. Arbeterskornas tidning. — Utgiven av Kvinnornas Fäekförbund. Maj 1907.

Det är därför vi tåga mot solen!

*Ifrån verkstäders kvalm, ifrån möda och slit
lockar vårvindars sus ut i solen,
uppå natt följer dag, brodershandslag på split,
rätten sitter i domarestolen.*

*Över jorden så vid, över land, över hav,
ifrån södern till nordliga polen,
var än trälär ha levat och funnit en grav
tåga skarorna ut emot solen.*

*Allt det ädla som drömts om i människohåg
uti solen fått form under åren,
där det ringlar sig fram, proletärerernas tåg,
växa livslustens blomster i spåren.*

*Se, det tindrar i blick och det sjuder i sinn'
när de störta, förnedringens fästen,
där förhoppningens värvarma sol tränger in
jagas pinan ur fattigmans nästen.*

*Det är uppåt vi vilja, till kullarnes krön,
att i solljus se nejderna glimma,
till att skåda hur världen är bländande skön
i uppvaknandets varliga timma.*

*Ty nu vaknar det upp i millionernas bröst —
det är män'skan hos trälen som vaknat —
och ur siares längtan vi hämta till tröst,
att det kommer hvad hittills vi saknat.*

*Det är därför som dukarna fladdra i dag
ifrån södern till nordliga polen,
det är därför vi våga för ljuset ett slag,
det är därför vi tåga mot solen.*

KAROLUS.

De engelska kvinnornas rösträttskamp

väcker f. n. stort uppseende genom sin aggressiva karaktär. Nästan dagligen berättas om huru kvinnor demonstrera utanför parlamentet och våldsamma sammanstötningar med polisen äga rum, huru demonstranterna, och bland dessa högt uppsatta kvinnor i samhället, häktas, släpas inför polisen och ådömas böter eller fängelse. De välja dock alla fängelse i stället för böterna, i det de därigenom vilja visa att de ej äro rädda för att utstå lidanden för den sak de kämpa för.

Många äro nog de som fördöma denna våldspolitik och finna det smaklöst och opassande att kvinnor använda våldsamma medel för att få sin sak fram. Dock härmed huru som helst, säkert är att de revolutionära kvinnorna genom detta tillvägagångssätt småningom kommer att tvinga parlamentet att upptaga frågan om kvinnornas rösträtt till behandling, och det är ju endast detta kvinnorna ha velat uppnå.

En av ledarinnorna i demonstrationspolitiken är mrs *Dora B. Montefiore*, bekant för sin skattevägran och därpå följande sex veckors belägring af sitt hus i London. Hon besökte Stockholm i höstas och höll då i Folkets hus ett utmärkt föredrag däri hon försvarar den revolutionära taktiken.

Vi återgiva här en del av hennes föredrag, då de sanningar hon däri framlägger böra bli allmänt kända bland kvinnorna.

Mrs Montefiore yttrade bl. a.:

Den propaganda, som vi under månader bedrivit i gathörnen, i parker och på offentliga ställen samt vid dörrarne till bodar och fabriker har börjat att bära frukt bland arbetarne, och de bästa av dem tala nu på våra möten och understödja vår sak. Englands kvinnor börja vakna till medvetande om att de, då de äro utestängda från *konstitutionella* medel, icke hava någon annan utväg än att tillgripa *revolutionära* metoder. Naturligtvis finns det personer, som förebrå oss, att vi bryta mot lagen, men vi svara: »Vilken frihet har man någonsin vunnit i England utan att bryta emot lagen?» Vårt passiva motstånd är *intet*, jämfört med det våld, som männen i det förflutna gjort sig skyldiga till, för att ernå sina rättigheter. De bästa och mest utvecklade männen äro med oss i vår rösträttskamp, och, då någon av våra manliga motståndare framkastar, att deltagande i det politiska livet skulle förstöra vår kvinnlighet, så le vi, ty vi veta att herrar politici icke tveka att vid valen använda kvinnor till allehanda ändamål i valagitationens tjänst, vilket arbete utan tvekel är mera skadligt för kvinnligheten än ett direkt utövande av en politisk rättighet.

Då en man säger till mig: »Behöva verkligen kvinnorna rösträtt; kunna de icke genom sitt inflytande som hustrur

och mödrar uppnå allt vad de begära?», så vet jag, att han endast tänker på medelklassens kvinnor och societetsdamerna, men *icke* på arbeterskorna, som utgöra den största delen av kvinnorna. Jag skulle vilja besvara den frågan med att säga: »Se på de gamla arbeterskorna; i vilket land, Ni än må komma, vilket ansikte Ni än ser in i, så skall Ni överallt i anletsdragen läsa samma historia — historien om tålig försakelse, om tyst lidande och undergivenhet, om uppgifvande av sig själv och förödmjukelser av många slag. Om kroppsarbetaren är kapitalistens slav, så är arbeterskan slavens slav — proletärens proletär. Arbeterskorna behöva rösträtten som skydd för sitt arbete, som skydd för sin dygd. Rösträtten är det stora, moderna, konstitutionella vapnet, som medborgaren behöver för sitt eget skydd; männen hava utgjutit blod, förstört egendom, fört krig för att erhålla detta vapen; är det då så underligt, om kvinnorna också vilja offra någonting för att komma i besittning därav. Männen klaga understundom, att framåtskridandet går långsamt, och att utvecklingen är haltande och osäker. Ligger det något överraskande däri, så länge släktets mödrar äro slavar.

De gamla grekerna brukade säga: »Gif ditt barn att uppfostras åt en slav, och du får två slavar i stället för en». Detta är vad som är fallet med barnen av vårt folk; de uppfostras av mödrar, som äro slavar; och man får icke undra över, att framåtskridandet är långsamt, men över att det alls gives något framåtskridande. Varje man, som själv är i yttre mening fri, men nekar en annan varelse rätten till samma frihet, är en slav i sin tanke och vet icke, vad verklig frihet är.

Australiens och Nya Zeelands kvinnor, som fått rösträtt, använda den för att förbättra arbetarnes lott och erhålla bättre sociala förhållanden för hela folket; ty de förstå, att i framtidens idealstat, där utvecklade och fullt medvetna män och kvinnor arbeta tillsammans hand i hand, skall politiken icke så mycket vara en fråga om styrelse — ty män och kvinnor skola vara i stånd att styra sig själva — utan en fråga om administration.

Det var en sådan framtidens idealstat, som trädde fram för skalden Ibsens profetiska åskådning, då han under de senare dagarne av sitt liv skrev: »Samhället väntar på en ny aristokrati, icke bördens, icke rikedomens, icke ens intelligensens, utan en *karaktärens* aristokrati, och jag väntar av kvinnorna och arbetarne, att de i framtiden skapa denna aristokrati.» Själv har jag alltid sagt, att arbetarens sak och kvinnans sak är densamma; länge hava de vandrat i vildmarken; deras strid har varit smärtsam och tröttande, men, om under den långa, svåra kampen deras karaktärer utvecklats, så har priset därför varit värdt att betala. Liksom jag tror, att i Ryssland frihetens morgonrodnad skall lysa så mycket klarare, därför att den bryter fram efter en lång stormnatt, så

tror jag, att för arbetaren och för kvinnan skall frihetens dag bliva så mycket ljusare, emedan natten varit så lång och så mörk. Redan se vi morgonljusets första varma strålar lysa över kvinnornas ansikten i Australien, Nya Zeeland och Finland, och, innan många år hava gått, skola i alla civiliserade länder kvinnornas ansikten lysa av samma varma, klara ljus från frihetens sol.

(Övers. från engelskan av *A. K.*)

Minnet.

*Så sörj icke längre kära
och torka nu tåren bort,
ty ingen han ändock hjälpa
att lyckan den var för kort.*

*Ej båtär oss sorg och klagan
min gråtande kära vän.
Ty lyckan som hädanfarit
den kommer ju ej igen.*

*Vi skola ej längre sörja
vår lyckas förgångna da'r,
ty minnet vi ändock äga
av lyckan i hjärtat kvar.*

*Så låtom oss troget vårda
vår blomma från lyckans år,
de skola i sorgens tider
oss minna om sol och vår.*

*Och långt in i höstens dagar
skall minnet slå ut i blom,
och vara vår enda glädje
och heliga egendom.*

Leon Larsson.

Sömmerskefackföreningen och Järn- och Metallarbetareförbundets kvinnoklubb i Västerås afhöll lördagen den 6 april gemensam fest i Folkets hus stora sal.

Det var en fest med stort och omväxlande program. Det bjöds på sång, musik, deklamation och så uppfördes en lustig enaktare och ävenså en liten fin tablå. Föredrag hölls av Signe Svensson. Detta var första avdelningen av festen, därefter följde dans, vilken trädde livligt av ungdomen. Festen, som var mycket talrikt besökt, var vällyckad, och gjorde intryck af godt samarbete mellan kvinnorna, vilket givet goda förhoppningar för den nybildade socialdemokratiska kvinnoklubbens framtid.

Ryktarens trätofflor.

Pennteckning ur folklivet

av

Henrik Wrangér.

(Ur Svensk Kalender 1892.)

Bolla hade hus.

Sådant det var: en liten koja med lerväggar, innehållande en stuga med lergolf, järnkakelugn, dalaklocka och en flugprickad Märten Luther på väggen; en kammare med två kistor, ett kök på tre kvadratalnar och vid gaveln en »luta» — lite större än en cigarrlåda — till grisen. Ty hon hade gris och katt, Bolla.

Och skinn på näsan därjämte.

Men det hindrade då inte, att den trettifvåriga pigan hade haft gott om friare — om det nu var stugan eller grisen, som drog, vete katten. Själva husaren ville bli »hennes stöd och försvar mot Gud och ryssen», som han sa' en gång han kom från mötet och hade lite svårt att stå för sig själv. Men när han ville ta henne om livet, gav hon honom en »vinge», så han snurrade runt som en kalv i bromsdagarna och tappade sabeln i lergraven. »Rörde jag dig med lillfingret, så skulle du själv gå samma väg, kräk!» sa' Bolla.

Fastän grisen och katten numera tycktes vara hennes allt, hade hon likväl en gång i världen varit kär. Och hon var det än, fast hon inte låddes om det. Det såg just inte ut att bli några byxor av den västen — och det både grämde och förargade henne. Mest det senare.

Det var Märten, Ola Ols ryktare, som knipit hennes unga hjärta.

De hade tjänt samman i flera år. Han var en stark och ihärdig arbetare och ett beskedligt liv — så beskedlig till och med, att han på femton år aldrig hade lyckats att få full den summa av femtio kronor, som Bolla fordrade, att han skulle kunna lägga fram, innan de gingo till prästen. Men desto oftare hade han själv varit full: liten var lönen och det var då också ett elände, att almanackan alltid hade satt ut marknadsdagarna vid den tiden han fått ut sin lön, han, som aldrig kunde säga *nej*, när någon bjöd eller ville låna en riksdaler eller två. Sådant blir man inte rik på — man har skam till tack bara. Märten var ett nöt, sa' Bolla.

Men var söndagseftermiddag gick han ner till sin gamla tös i sina bästa kläder, som för resten med vart år blevo allt sämre; nu hade han inte ens stövlar, utan träskor, som buro tydliga spår av kostallet, och tvungo Bolla att gnida lavendeln, så fort Märten trädde in.

Hon såg merendels barsk ut, när den fyrtiårige mannen med det runda, brunstekta anletet och den breda munnen steg in, förläget strök den lingula luggen ur synen, log och sade: »Guds fre' i stugan!»

»Mmm!» murrade hon.

Och så sneglade hon argt på honom, fast han genast sökte ställa sig in genom att smeka katten.

Så var det vanligen tyst några minuter. Hon gick och kom, som om han inte funnits.

»Du ska' väl ha dig en kopp?» kom det slutligen.

»Hüh! Jag säger tack. Hur är det med grisen?»

»Åh, han sover och vråker i sig — den är det nå'n glädje med. Och det kan man gu' inte säga om alla svin!»

Han blev röd i synen och svalde piken. Och kaffet med, fast det var hett.

Så blev det tyst igen. Längre. I dag var hon vid det svåra lynnet.

»Skulle vi inte snart göra allvar av det därna?» sporde han äntligen som vanligt.

»Vilket?!» fräste hon till, så att han hoppade högt i vädret och spillde kaffet.

»Du har då aldrig kunnat hålla vad du har i händerna!» lade hon till.

»Jag tänkte — det var meningen — vi skulle bli — ett — en gång!»

Och han torkade byxorna sävligt.

Hon satte händerna i sidorna och såg förkrossande på honom.

»En gång, ja!! Var är de trehundra dalerna, hva?! Du ser just ut som du skulle stå brudgum — gu' gör du så! Har inte så mycket som ett par trätofflor, utan man ska' behöva gå och sopa efter dig på Herrans dag! Tschvill!»

Han blev ännu rödare än förut.

»Ja, så farväl med dig, Bolla!» sa' han om en stund och reste sig.

»Mmm!» sa' Bolla och vände inte ens på huvudet.

Men när han var gången, stod hon länge och såg efter honom.

Så gick hon bort, lade sig i kakelugnsbänken och grät.

* * *

Nästa söndag dröjde han längre än vanligt. Hon såg efter honom flere gånger. Tänk, om han inte skulle komma igen! Om han hade blivit arg! Pytt san — Märten arg!! Så mycket ruter hade han bara inte i sig, det fåralåret!

Så kom han. Han såg ännu mer förlägen ut än vanligt.

»Guds fred i stugan!»

»Tack för det!»

Han gapade med både ögon och mun — så förvånad blev han.

När kaffet var drucket, sa' han långsamt:

»Du har — kanske inte — sett att — jag har — nya trätofflor på i dag?»

»Såå! Ja, hade du köpt dem för tio år sedan och varit som en människa och inte som en stolle, så kunde du haft dem fulla med specier nu. Men det var ju ändå något!» tillade hon med blidare stämman, när hon såg hans ynkliga min.

»Kanske vi nu — skulle — tänka på det därna?»

Frågan kom tyst och med skygg blick. Hon var tvungen att dra på munnen.

»Såå? Nu tycker du väl du är en bjässe? Hur är det med de trehundra dalerna?»

Det dröjde länge, innan svaret kom.

»Det är din skull, att det inte blivit nå'nting av!» sa' han slutligen.

Hon blev så förbluffad, att hon måste sätta sig.

»Ä' det — ä' det *min* skull? Är det *jag*, som lånar ut pengar till Gud och alla slarvhansar? Är det *jag*, som »pimplar mig kanon» på alla marknader och köper lergökar för fem riksdaler? Är det *jag*, som spelar bort klädeströjan, den nya, på fyramannatolva, hva? Är det *jag*?!»

»Nej, men du skulle aldrig satt mig så stor summa före — du vet ju, hurudan jag är. Hade du velat ta mig för tio år se'n, så hade vi haft summan femton gånger om. Du kunde ju haft pengarna om hand, du, som inte lånar bort någonting. Och hade du varit med till marknads, så hade det inte blivit några lergökahistorier! Och inga andra galenskaper heller!»

Sanningen härav slog henne och hon morskade upp sig, naturligtvis.

»Har jag inte varit med dig till marknads och fått skämmas för din skull?»

»Vi ha inte följts åt dit, och bakefter är så dags. Nu har jag tvåhundra — jag gav fem för tofflorna: de skulle kostat en riksdaler, för det är saffian i hälarne. Du får alltsammans — här är det. Ska' vi så börja med det?»

»Det är kanske så gott!» kom det långt om länge. »Men du ska' lova mig — —»

»Det tjänar inte ett dugg att lova: du vet ju, hurudan sjätte jag är! Det blir din sak att se efter mig!»

»Glött du är!! Men man kan inte bli ond på dig!»

»Det har du varit många gånger och det blir du många gånger till — jag gör mig inte bättre än jag är — för dig!»

Så gick han och hon följde honom ut. Efter en stund kom han igen.

»Är det inte ett par granna tofflor. Dem kan jag gärna stå brudgum i, hva? Där är saffian i hälarne.»

»Trämsebytta! Stå brudgum i trätofflor!»

»Jag tycker jag känner mig liksom en ny människa, se'n jag fick dem på — du kan ju vara lika fin för det på vår hedersdag! Kanske jag kunde låta bli att vara en sådan kladdsock mer, eftersom du sa' *ja* genast jag fått dem?»

»Åh ja. De kunna då inte säga mer än att du alla dar har varit en stolle!»

»Hm. Inte när jag köpte de här tofflorna!»

Fredagen därpå gingo de till prästen. Han i sina nya trätofflor, blanka som de varit lackerade.

I kampen för de mänskliga rättigheterna.

Rätten till moderskap.

För någon tid tillbaka fördes i Italienska deputeradekammaren en högst intressant och högst ovanlig debatt, vars slutkläm måste få vidare följder och räckvidd. Debatten ifråga rörde sig om ingenting mindre än ogift — d. v. s. icke lagvigd — kvinnas rätt till moderskap i den bemärkelse, att modern erkänner och själv uppfostrar sitt barn. Vad som föranledde debatten och även framkallade eklesiastikministerns värdefulla inlägg i frågan, var följande historia.

En lärarinna, fröken Terruzzi, hade förra hösten blivit anställd vid en teknisk skola i Milano, där hon blivit utsatt för alla möjliga slags intriger och grova förolämpningar såväl från rektors som från övriga kollegers och även lärjungars sida. Såväl rektor som övriga lärare åberopade såsom skäl för deras vidriga beteende, att fröken Terruzzis anställning vid skolan vore olaglig, alldestund damen ifråga väl hade högre lärarinneexamen men däremot icke doktorsgrad, vilket de ansågo vore nödvändigt för att kunna inneha en sådan befattning. Saken hade emellertid, som alla dylika saker, ett förspel. Fröken Terruzzi har nämligen — fastän hon aldrig varit lagligt gift — ett barn, en nu 13-årig gosse, som hon erkänner och själv uppfostrar. Detta var den stora nageln i ögat på Milanos skolfuxar och fariseer och utgör enda förklaringsgrunden till deras vedervärdiga handlingsätt.

När fröken Terruzzi höll sitt inträde i skolan och presenterade sig för sina kolleger, skändes rektorn inte för att visa henne dörren, och när den sålunda förfördelade ändå genast uppsökte sin klass för att börja undervisningen, reste sig alla lärjungarne — flickor som gossar — och hela klassen gick helt demonstrativt ut och strejkade mot lärarinnan en hel dag, vägrande att återvända till skolan. Fröken Terruzzi klagade då inför regeringen, och denna, vilken tyckes vara en ganska ovanlig sådan, skyddade henne mot såväl kollegernas som lärjungarnes förolämpningar. En följd av detta regeringens ingripande blev, att skolans rektor tog avsked, varefter vågorna började lägga sig. De klerikala fariseerna voro emellertid långt ifrån nöjda med denna utgång, varför en av deras trognaste vapendragare och riddare av den här alltför sorgliga skepnaden, Albacini, drog saken fram i parlamentet genom en interpellation till undervisningsministern. Interpellanten beklagade sig då djupt över olagligheten av fröken Terruzzis anställning vid skolan, men förteg naturligtvis den rätta orsaken till opinionen mot henne, vilken uteslutande gäller hennes person och långt ifrån hennes verksamhet i skolan. När Albacini äntligen hasplat ur sig an-

klagelseakten, tog först vår partivän Turati ordet i frågan, och vändande sig personligt mot Albacini uttryckte han först sitt djupa beklagande över, att klerikalismen så förhäxat denne, att han glömt att han är en gentleman. Sedan nämnde han och bevisade kraftigt och fyndigt den rätta orsaken till förföljelsen mot fröken Terruzzi och genomgick i korthet allt, hvad hon hade måst utstå för vidrigheter från de klerikala fariseernas sida. Undervisningsministern Rava svarade interpellanten och förklarade, att fröken Terruzzi har rätt att vara anställd vid skolan ifråga, och han beklagade djupt de mot henne riktade demonstrationerna och mullvadsintrigerna. Regeringen skall emellertid veta att skydda henne. (Bravo gentleman!)

Vad sedligheten vid skolorna beträffar, så fordrar regeringen den strängaste, förnämsta sedlighet, men »jag tror inte», sade ministern, »att denna sedlighet lider något avbrott, om en kvinna är sitt barns mor, arbetar för och uppfostrar barnet.»

Det gör en riktigt gott i hjärtat att höra så sant mänskliga ord från en ministertaburet, där det för en gångs skull sitter en människa och icke blott och bart en politiker.

Hur skulle det männe gått i ett dylikt fall här hemma hos oss i Sverige? Skulle någon svensk eklesiastikminister våga att tala så inför vår riksdag, som statsrådet Rava, i detta fall talade inför italienska deputeradekammaren???? Vad tron i själva, mina läsare?

Och dock är modersrätten en mänsklig rätt, som enligt naturen tillkommer varje kvinna, vilken önskar att bliva och vara mor.

Inga skrivna eller oskrivna lagar kunna hindra en kvinna från att bliva mor, men de kunna hindra henne från att vara mor, och det är just det, som våra både skrivna och oskrivna lagar göra. Om en svensk kvinna, som innehar offentlig anställning — låtom oss antaga liksom fröken Terruzzi i skolans tjänst — blir mor, så måste detta ske i smyg — hon måste vara okänd — och barnet får hon inte erkänna, eller hava hos sig för att själv som mor övervaka dess uppfostran. Hon måste förneka sitt eget kött och blod, stå som en lögnerska inför sig själv, inför sina lärjungar och alla, som hon kommer i beröring med. Lycka hon uti att förneka sitt barn, har hon allas aktning, misslyckas hon, får hon genast avsked från sin befattning.

När frågan om barnets rätt till moder behandlades i vår riksdag, ställdes ju som bekant i utsikt en ändring i lagen beträffande moders rätt att vara okänd, varigenom barnets ställning bättre skulle tryggas, men mig förefaller det ändå, som frågan i detta fall hos oss ställts på huvudet. I stället för barnets rätt till moder borde man talat om moders rätt till barnet. Det är det, som skett i italienska parlamentet, där moders rätt till barnet nu är fastslagen. Och härutligger den stora, himmelsvida skillnaden mellan Italien och oss.

När skola svenska kvinnor allmänt tillerkännas rätten till moderskap? (Östergötl. Folkbl.) H. U—d.

Narciss.

*Den skönaste ton som sprungit,
ur nervernas lyra fram,
som dallrat, smekt och förklungit
i mänsken på björkhvit stam,
i mänsken på sido ängar
och daggiga blomstersängar —
den vita, vita narciss!*

*Hör! Vipornas skri i natten
långt bort öfver stilla mad —
ett sorl af rinnande vatten
längs susande alars rad
syrenernas knoppar svälla,
i grenarne safter välla
den vita, vita narciss!*

*Hvem är det som stilla skrider
bland rosendegårdens trä'n? —
En drömsyn från svunna tider,
från sekler som runnit hän. —
Ur skugga i ljus hon träder,
skön jungfrun i svallande kläder —
den vita, vita narciss!*

(Ur Emil Kleens Valda dikter.)

Från Kvinnornas fackförbund.

I förra numret av Morgonbris nämndes litet om att förbundet hade litet bestyr i Uppsala, och vore det nu skäl att relatera varuti detta bestod.

Sömmerskefackföreningen därstädes har sedan i början av mars månad detta år haft arbete med genomförandet av ett arbetsavtal emellan firman Hj. Söderberg och hans kvinnliga arbetare, vilka tillhöra förbundets avdelning.

Avtalet har nu på fredlig väg genom många underhandlingar blivit godkänt av bägge parterna. Flerfaldiga gånger har det sett mörkt ut att kunna få en fredlig lösning, men har det genom ömsidiga tillmötesgåenden lyckats.

Vi vilja ur avtalet framdraga några bestämmelser.

Ordinarie arbetstiden 54 1/2 timme pr vecka.

Lördagar upphör arbetet kl. 2 e. m. Första maj fri från kl. 1 e. m.

50 proc. förhöjning för övertid.

Bestämmelser äro införda om städning, eldning och luftning af arbetslokalerna, så att där skall råda de bästa möjliga sanitära förhållanden.

Minimalöner äro satta, med begynnelselön för kvinnliga arbetare som uppnått 18 år, 17 öre pr timme, efter 3

månaders yrkesutövning 20 öre, efter 6 månader 23 öre och efter 1 1/2 år 25 öre pr timme. För dem som äro mellan 14—16 år är begynnelselönen satt till 10 öre pr timme med gradvis ökning av lönen till 18 års ålder, då med lön som ovan angives.

Dessa minimilöner garanteras ackordsarbeterskorna vid tillfällen då arbeten införas som ej äro i prislistan upptagna, till dess genom underhandling överenskommelse skett, ävensom vid varje tillfälle då någon ändring med maskiner kan inträffa. Fyra olika prislistor hava blivit genomförda med god förhöjning.

Avtalet skall omedelbart träda i kraft och arbetspriserna gälla från och med 9 mars 1907 och till 1 april 1908 med tre månaders ömsesidig uppsägning och skyldighet för den uppsägande parten att framlägga förslag till nytt avtal.

Som av detta framgår hava dessa kvinnor haft god nytta av organisationen och är detta ett efterföljansvärdt exempel för alla kvinnor på andra arbetsplatser att ansluta sig till den fackliga organisationen inom arbetarerörelsen för att genom densamma kunna få leva under mera människovärdiga ekonomiska förhållanden.

Det är naturligtvis icke endast att ansluta sig till en organisation och därmed tro att önskingar skola bli uppfyllda utan är det att inom densamma arbeta, och arbeta för detsamma. Och detta har man skäl till att säga att medlemmarne inom sömmerskefackföreningen i Uppsala gjort och därför hava de även kommit till ett godt resultat.

Ännu återstår naturligtvis mycket för dem, som de skulld vilja hava förbättrat och komma de nog inte heller att nu slå sig till ro, utan komma de att arbeta vidare för sina gemensamma intressen.

Som ett glädjande faktum kan omnämnas att av fabriken omkring 80 anställda kvinnliga arbetare äro 76 organiserade.

Avdelningen i Eslöv har uppsatt tvenne förslag till arbetsavtal omfattande olika grupper inom sömnadsbranschen och inlämnat till respektive arbetsgivare. Vi hoppas att det även skall lyckas dem på ett godt resultat.

I det kollektiva avtal, som avd. i Landskrona lyckats genomdriva hos stadens trenne största kappfabriker, hrr J. A. Nordströms och Johan Nilssons samt fröken Mathilda Petterssons, fastställas följande minimilöner: 1:sta året (elevåret) 6 öre pr timme, 2:dra året 12 öre, 3:dje året 17 öre, 4:de året 20 öre, 5:te året 22 öre och 8:de året 24 öre pr timme. Arbetstiden är 55 tim. pr vecka under tiden 1 dec.—15 mars och 15 juni—1 okt. samt 60 tim. pr vecka under tiden 15 mars—15 juni och 1 okt.—1 dec. Jul- och midsommaraften slutar arbetet kl. 2 e. m. alla övriga

helgafnar kl. 5 e. m. 1:sta maj är fridag. Övertidsarbete betalas med 50 proc. förhöjning å gällande minimilöner.

Arbetslokalerna skola vara i gott hygieniskt skick; och åligger det arbetsgivaren tillse, att städning dagligen företages samt att fullständig rengöring sker en gång i veckan och skall vid kall väderlek lokalerna ordentligt uppvärmas.

Vid arbetsbrist entledigas arbeterskorna i den ordning de antagits, så att sist anställda först avskedas.

Mellan säsongerna ordnas arbetet så, att alla arbeterskorna erhålla så vitt möjligt likartade ferier (t. ex. 14 dagar); övrig ledighet ordnas ävenledes lika och i förhållande till arbetstillgången. Arbeterska som drabbas av sjukdom återintages efter tillfrisknandet.

Mellan arbetsgivare och arbeterska gäller en uppsägningstid av 8 dagar.

Avtalet träder omedelbart i kraft och gäller till den 1 april 1909 med 3 månaders ömsesidig uppsägningstid samt förnyas ytterligare ett år i sänder om icke uppsägning sker från någondera sidan.

Vad kappsömmerskorna vunnit genom detta avtal är först och främst en betydlig förhöjning av arbetslönerna. Sålunda innebära de här stipulerade *minimilönerna* 25—80 proc. förhöjning — i genomsnitt över 50 proc. Dessutom har arbetstiden förkortats avsevärt. Den utgjorde nämligen förut ej mindre än *63 timmar pr vecka*. Härtill kommer ju de övriga här ovan relaterade förmanerna. Naturligtvis är härmed ej sagt att allan rättfärdighet nu är uppfylld och att sömmerskorna genom detta avtal ha fått det alldeles överdådigt bra. Visst icke. Men allt kan icke vinnas på en gång och man får erkänna att ett mycket stort steg tagits — från en *yttre usel till en något så när dräglig* avlöning.

Detta är nu det andra förmånliga avtalet som den unga livskraftiga sömmerskeorganisationen genomfört. Och att likväl en hel del sömmerskor fortfarande stå utanför och likgiltigt åse hur deras klassystrar arbeta för allas gemensamma bästa, det är verkligen bedrövligt. Inom de manliga arbetarnes organisation plär man kalla sådana för *snyltgäster*, som stå utanför organisationen och sålunda undandraga sig förpliktelserna till denna, men ändock gärna vilja vara med om att skörda frukterna av vad organisationen åstadkommit.

Även dessa liknöjda kvinnliga arbetare — som, då man försöker förmå dem att ingå i föreningen, slingra sig undan med att de skola göra det »längre fram» — måste lära sig förstå vad *solidaritet* är för något. Och solidariteten bjuder dem först och främst att *genast* gå in i sin fackförening — de ha »syndat på nåden» tillräckligt länge.

Sprid Morgonbris!

Kvinnorna värmda männens händer mellan sina.

Matrosen Fischer, en av de från ångaren »Berlin» räddade har vid en intervju lämnat upplysningar om katastrofen. Han framhöll särskilt det mod, som de kvinnliga passagerarne lade i dagen och som i hög grad bidrog till att stärka männens mod. Kvinnorna ledol lika mycket av kölden som männen, men då männens händer började stelna, värmdo kvinnorna dem mellan sina, så att männen åter blevo i stånd att deltaga i räddningsarbetet.

Kvinnorna under de röda fanorna.

Att kvinnorna börja bli målmedvetna socialdemokrater bevisas bl. a. därutav, att den ena organisationen efter den andra anskaffa sig den internationella socialismens gemensamma fälttecken, den röda fanan.

I dagarne har Örebro kvinnoklubb, Borlänge—Domnarvets kvinnoklubb samt damskrädderi- och sömmerskorna i Stockholm invigt var sin röda fana, och den 1 maj komma de att demonstrera under dessa.

Det är att hoppas att kvinnorna i massor följa fanorna.

En politisk kvinnoklubb bildades, skriver Folket, den 24 mars i Västerås efter ett föredrag av fru Ruth Gustafsson från Stockholm.

Talarinnan höll ett om hängivonhet och entusiasm för sin sak vittnande anförande, om kvinnornas tillbakasatta ställning på alla områden i samhället, samt manade de närvarande kvinnorna att gå in i sina respektive fackliga organisationer, men att samtidigt bilda en politisk klubb där jämväl de gifta kvinnorna bli i tillfälle att deltaga i arbetet.

Det väl framlagda föredraget belönades med kraftiga applåder.

I den därpå följande diskussionen voro samtliga såväl talare som talarinnor för att en klubb på socialdemokratisk grund borde bildas. 46 st. antecknade sig omedelbart samt utsågs interimstyrelse som fick i uppdrag att fortast möjligt utlysa nytt möte. Vi hälsa den nya klubben välkommen i socialdemokratins stora broderskedja.

OBS! Nästa nr av MORGONBRIS utkommer i början av juli. Rekvirera i tid.

Redovisning och rekvisition insändes under adr.: Anna Sterky, Kvinnornas Fackförbunds exp., Folkets hus, 4 tr., Stockholm.

Finska arbetarepartiets kvinnliga lantdagsrepresentanter.

Vi presentera härmed för våra läsare porträtt af de nyvalde kvinnliga soc.-dem. lantdagsrepresentanterna i Finland. Första bilden till vänster är fru Maria Raunio, därefter fru Hilja Pärssinen, folkskollärofröken samt tillfällig agitator för soc.-dem. kvinnorörelsen, vidare frk Ida Ahlstedt, även hon agitator och bekant för våra kvinnor genom sina besök här i Stockholm, vidare frk Jenny Kilpeläinen, sömmerska till yrket, därefter frk Mina Sillanpää, även hon agitator och ledarinna för tjänarinnehemmet i Helsingfors samt bekant från sina besök härstädes, ytterligare fru Anni Houtari, fru Maria Laine, sömmerskan frk Sandra Reinholdson samt sist till höger fru Mimmi Kanervo.

I det vi härmed lyckönska finska kvinnorna för deras valseger uttala vi våra varmaste förhoppningar om deras framtida arbete i befrielsekampen.

En underbar man kallar Viktor Rydberg den italienske konstnären *Lionardo da Vinci*, vilken levde på 14-hundratalet och utom flera stora och berömda verk även målade *Mona Lisa*, hon, som med den egendomliga beslöjade blicken, det mystiska leendet och de idealiskt vackra händerna, väcker åskådarens beundran.

Lionardo betecknas som en av de största och mångsidigaste konstnärer som någonsin funnits. Han var ej endast målare, utan även bildhuggare, arkitekt, ingenjör, författare, musiker m. m. Dock, hans förnämsta kallelse var måleriet, och han blev genom sina skrifter och sina mångfaldiga försök den moderna konstens egentliga grundläggare både i teoretiskt och praktiskt hänseende. Tyvärr har endast ett fåtal av hans arbeten bevarats. Porträttet af *Mona Lisa* befinner sig i Louvre och har inköpts af franska staten för ett pris af 45,000 francs. Lionardo avled 1519.

MONA LISA.

Brev från Finland.

Till Morgonbris läsarinor!

Nu när valen äro förbi och resultaten kända är naturligt att vi äro föremål för stor uppmärksamhet i utlandet, särskildt för kvinnornas deltagande i valen och valbarhet.

Före valen voro vi, naturligt nog, ganska osäkra om resultaten, särskildt hvad kvinnor beträffar, enär vi icke hade någon som helst föregående erfarenhet i denna sak och emedan fackorganisation ibland kvinnor ännu icke är så stark som önskvärdt vore. Men valresultaten visa att våra farhågor voro onödiga. Kvinnorna representera överallt majoriteten av väljare, och som av resultaten

framgår, voro de lika radikala som deras manliga kamrater. Särskildt hade man farhågor att kvinnorna skulle rösta på kristligt sinnades kandidater som funnos i varje valkrets. Men detta kan man knappt säga eftersom deras kandidater föllo igenom.

Inalles blevo valda 19 kvinnliga representanter, varaf 9 socialdemokratiska kandidater. Suometarianerna hava 6 kvinnor, ungfinnar 3 och svenska partiet en.

Ett påstående ha dessa val emellertid visat sakna all grund, och det är det att kvinnorna icke skulle intressera sig för politiken och icke ens begagna sig av sin valrätt. Detta fel kan åtminstone icke påläggas våra kvinnor, ty hos oss var intresset ovanligt stort. Försynens nyck kunna vi väl kalla

det att just vi här i lilla Finland blivit Europas första kvinnor som få säte i representantförsamlingen och deltaga i lagstiftningsarbetet. Framtiden får visa huru vi förmå fylla vårt värv och i vilken grad vi kunna inverka till förmån för vårt program.

Samtidigt jag avslutar detta korta brev får jag framföra ett tack för det varma deltagandet och de lyckönskningar varmed Sveriges kvinnor hava ihågkommit oss, samt hoppas att även ni skall lyckas genomföra eder valrättsstrid till lyckligt resultat så att även Sveriges kvinnor snart skola erhålla samma rättighet som vi nyss erhållit.

Helsingfors den 13 april 1907.

Mina Sillanpää.

Socialdemokratiska kvinnornas deltagande i valagitationen i Finland.

Då den nya lantdagslagen hade trätt i gällande kraft, började våra politiska partier förbereda sig till den närvarande valkampen. Det socialdemokratiska partiet höll i augusti sitt partimöte, och stadfästade där sitt val- och partiprogram.

Partiets kvinnliga medlemmar voro deltagare i detta möte som representanter från föreningarna. Således godkändes valprogrammet, i vilket lantlagsrättigheternas utvidgning och kejsaremaktens inskränkande var den första punkten.

Vidare fastställdes i programmet följande fordringar:

Avlägsnande av inskränkningarna i rösträtten, så att hvarje 21 år fylld finsk medborgare bliver berättigad att välja lantlagsman. Öppen omröstning i lantdagen, fullkomlig förenings-, församlings- och pressfrihet, kommunal rösträtt för alla 20-åriga. Omändring av agrarförhållandena genom en ny arrendelag, tvångsodling, tvångsöverlåtelse och understödjande av nyodlingar. I arbetarskyddslagstiftningen fordrades, 8 timmars arbetsdag, avskaffande av nattarbetet, 40 timmar oavbruten vilotid i veckan, skydd åt barn under 15 år och åt unga personer samt kvinnor. Olycksfalls-, invaliditets- och ålderdomsförsäkring samt en grundlig skattereform fordrades även. Ävenså rusdrycksförbudslag, skolreformer samt förbättring av kvinnans rättsliga ställning.

Socialdemokratiska kvinnoförbundets representantmöte avhölls sedan den 8, 9 och 10 oktober i Viborg. Där sammanträdde 156 deltagare från 90 kvinnoföreningar, och beslöts om deltagande i valagitationen och valkampen.

Härefter arbetade kvinnorna ivrigt i partiets valkommittéer. Även omgestaltades kvinnliga valkommittén och distriktmötena för kvinnor höllos.

Undertecknads agitationsskrift »Arbetarinnor till valverksamhet» utspriddes i 20,000 ex. och cirka tio kvinnliga agitatorer voro i verksamhet.

I varje valdistrikt uppställdes 1 eller 2 socialdemokratiska kvinnliga kandidater, vilka sedan togos på partiets valistor. Kandidaternas plats bedömdes efter partimedlemmarnas röstning i varje distrikt.

Med iver togo underklassens kvinnor del i valverksamheten. Det var ju naturligt. De hade många år strävat i klasskampens leder. Skilda från överklassens kvinnor hade de fordrat kvinnornas rösträtt, vetande att därigenom kunde de vinna bröd och skydd mot kapitalismen. Deras stridsparoll hade redan länge varit »ingen kompromiss», och nu ljöd det »inget valförbund med motståndarna». Stora möten höllos och den 3 mars firade i hela landet socialdemokratiska kvinnornas oppositionsfär-

der, vari deltagarnas antal steg till flere tusen.

Huru Finlands soc.-dem. kvinnoförbund har vuxit kan man föreställa sig, då man vet att däri voro avdelningarne år 1905 39 och nu räkna de 111. Centralstyrelsen har ända från år 1902 varit i Viborg.

Dessutom finns det kvinnliga fackföreningar.

Som ett särdeles imponerande upplysningsmedel ha de s. k. kvinnornas valringar verkat. Dessa bildades på så sätt att 10—30 kvinnor samlade sig för att läsa och samtala. Ringarnas ledare anordnade möten. Här och där var i sådana ringar omkring 1,000 kvinnor, som så småningom upplystes om soc.-dem. rörelsens principer.

Även i borgarepartiet verkade kvinnorna hand i hand med sina män. Borgarepartiet förbättrade allt som oftast sina program samt aflönade agitatorerna med god lön. Också där fingo kvinnorna på gemensamma överensstämmelsens grund representantplatser dock färre och sämre än socialisterna.

Våra talrika, över hela landet utbredda, socialistiska tidningar befordrade äfven i hög grad arbetsfolkets valverksamhet. Partiets huvudorgan »Työmies» utgår för närvarande i 22,000 ex. och lokal-tidningarna gå äfven ut i stora upplagor. Äfven kvinnornas nya tidning, »Työläisnainen», som utkommer varje vecka med Miina Sillanpää som ansvarig utgivare och redigerad av undertecknad, torde för sin del förkovrat kvinnornas organisation.

Valkampen har varit het, som man kunde förmoda. Resultatet är känt. Socialisterna fingo $\frac{2}{3}$ eller 80 representantplatser av 200, bland dem 9 kvinnor. De övriga partierna valde tillsammans 10 kvinnor.

Kvinnorna röstade mycket ivrigt, på somliga ställen talrikare än männen. Man såg gråhåriga gummor bland unga mödrar stiga fram till valurnan. Synen var verkligen rörande och stämningen kändes festlig.

Fastän motpartierna använde alla medel, bl. a. religionen som skrämskott, röstade dock underklassens kvinnor på socialdemokratiska valförbundets listor, och kunna vi med stolthet säga att kvinnornas rösträtt hjälpte socialdemokratiska partiet till sin stora valseger.

Om än våra politiska strävanden äro beroende av Rysslands frihetskamp, så kunna vi ändå se modigt framåt samt hoppas på Finlands proletariats stigande bildning och klassmedvetenhet.

Hilja Pärssinen-Liinamaa.

Sundsvalls sömmerskeförening har beslutit att även i år söka få till stånd ett sommarhem för medlemmar, som kunna vara i behov av en tids vistelse på landet. För att på frivillighetens väg uppbära en del af utgifterna härför, beslöts att utsända bidragslistor och sparbössor.

Litteraturen och kvinnorna.

II.

I den föregående artikeln berördes vad arbetarkvinnorna *icke* böra läsa för litteratur. I denna artikel skulle då beröras frågan: vad slags litteratur böra arbetarkvinnorna läsa?

Ack, den goda litteraturen är lika omfattande, lika outtömlig som den dåliga! Den goda litteraturen tager aldrig slut, den är snarare för omfattningsrik än för fattig. Har man blott en gång fått upp ögonen för vad som *är* god litteratur, har man fått den levande kärleken till dessa goda böcker väckt och har man fattat ledtrådarna som föra från bok till bok, från verk till verk, från den ena underbara världen till den andra — ja, då är icke den goda litteraturen för sparsam! Då har man bara idel bekymmer, bekymmer som kunna bli till den tyngsta sorg, sorgen till förtvivlan, över hur man skall *få tid att läsa* och *pängar att köpa* de stora goda böckerna.

Men för dem som nått den utveckling att de förstå skilja litteraturens agnar från dess yte, och vilkas bekymmer bestå däri att de *icke få* läsa så många goda böcker de skulle vilja, för dem behöves det i grunden icke någon påpekare. Tyvärr är det endast en försvinnande minoritet av det svenska folket, och om de svenska kvinnorna gäller detsamma som om folket i dess helhet, som förstå att skilja god och dålig litteratur från varandra, ja som regel får man nog säga att för majoriteten av våra kvinnor (liksom männen!) är den goda litteraturen dålig och den dåliga god. —

Det är nog riktigt att utförliga anmälningar av präktiga böcker ha en uppfostrande betydelse, en skärpande uppgift, ett till studier och läslust annande krav i sig och i så måtto böra alltid dessa anmälningar, som måste hålla sig till de yppersta och märkligaste böckerna, ha sitt värde och sin förtjänst, men de få dock aldrig, ty de kunna det ej, ersätta *böckerna själva*. Endast i *undantagsfall* böra de få ersätta böckerna, i *regel* böra de egga till läsningen av dem. Detta är av vikt att minnas.

Emellertid, innan vi ge oss in på anmälningarna, så ha vi en annan sak att beakta: *vi måste ha en grund att bygga på*. Mången ärad läsarinna av Morgonbris har naturligtvis denna grund, redan lagd men hos mången kanske saknas den.

En arbetets kvinna, likaväl som en arbetets man, har framför allt annat att lära känna huvudgrunderna för och huvuddragen i den väldiga rörelse som både uppbäres av och själv uppbär hela hennes klass: den internationella socialdemokratin och dess teoretiska lära: socialismen. Den är ju världshistoriens mest betydelsefulla, mest omfattande och mest omgestaltande rörelse, mot vilken ingen

i vare sig kraft eller omfång går upp. Kring denna företeelse vrider sig redan hela det internationella livet som kring en axel. Denna rörelse, vari hon själv med eller mot sin vilja, direkt eller indirekt, deltagar, måste hon framför allt känna till. Praktiskt kan hon förvärva denna kännedom genom att själv aktivt sluta sig till denna rörelse, bli en medlem i de kvinnliga organisationerna, alltid läsa arbetarpressen och besöka arbetarörelsens möten, men hon måste även, trots att hon är kvinna, teoretiskt känna till den en smula, och denna nödvändiga teoretiska kunskap kan hon lättast förvärva sig genom ett noggrant studium av de broschyrer och böcker som genom arbetarpartiets och soc.-dem. ungdomsförbundets förlag tillhandahållas hos kommuner och klubbar för en mycket ringa penning. Arbetarkvinnan får icke tro att dessa broschyrer endast gälla männen, *de gälla kvinnan i lika hög grad*. Där mannen eller brodern förskaffar sig en dylik skrift, som i ett eller annat avseende rör arbetarklassens stora sak, bör hustrun eller systemen *ävenledes läsa den*. Och själv bör hon även förskaffa sig och sitt hem sådan litteratur. *Framför något annat bör hon skaffa sig tillgång till just arbetarörelsens egen speciella litteratur* och männen böra på allt sätt härutinnan vara behjälpliga, ty vem vet, om icke till sist det beror på kvinnornas socialdemokratiska medvetande, att vår sak skall segra! Den uppfattning som man ibland träffar på hos efterblivna socialdemokrater, att »kvinna har med köket och ej med rörelsen att skaffa», den är reaktionär och fientlig mot all sann socialdemokrati. Den måste med alla krafter bekämpas var och när den uppträder.

Sedan arbetarkvinnan kommit till insikt om nödvändigheten av att följa med den soc.-dem. litteraturen, så har hon förvisso också kommit under fund med att de kunskaper om mångt och mycket i livet och världen som hon bibraktes på skolbanken icke alltid voro av den art att de stodo i samklang med *sanningen*. Så gäller det då att så långt möjligt se till att man får en smula kännedom om de sanningar vetenskap och forskning brakt i dagen om många dunkla ting. Det finnes exempelvis en liten broschyr av G. Adlerz, som heter »Om människans ursprung» och som kan fås i varje bokhandel för 25 öre eller direkt från Verdandis förlag i Uppsala. Från samma håll kan man få »Syndafloren», som kostar 15 öre och »Jorden och solsystemet» som kostar 25 öre, denna sista bok är författad av K. Bohlin. J. A. Hammars bok »Några huvuddrag av fosterutvecklingen» är något dyrare, men dessa och liknande grundläggande naturvetenskapliga skrifter finnas ju även att låna på de flesta bibliotek mot en mycket obetydlig avgift. Näst efter att ha studerat de socialdemokratiska partibroschyrerna, gäller det nämligen att studera de naturvetenskapliga småskrifterna. Det är icke blott mannen som har behov av att känna sanningen på dessa

områden, utan i lika hög grad, *ja i kanske ännu högre grad* kvinnan, barnens uppfostrarinna. Det gäller ju att i hemmen lära barnen komma till den verkliga sanningen, när denna sanning förtiges eller beljuges i skolorna!

Från naturvetenskapen kan man lämpligen gå över till den mera populära filosofin och religionshistorien. Även här kan man skaffa sig vetande genom att läsa små billiga skrifter. Se här några: »Om naturvetenskapernas betydelse för världsåskådningen» av K. av Geijerstam (Verdandi 65), pris 15 öre, samme författares »Modärn vidskepelse» är något dyrare, men synnerligt klargående. A. Comte »Den positiva anden» kostar c:a 1 kr., Charliers »Astronomi och kultur» fås för 15 öre, Hj. Öhrvalls »De sju världsgåtorna» tror jag man numera kan få för en 40 öre. O. s. v.

Har man allvarligt satt sig in i den socialdemokratiska, den naturvetenskapliga och den modärna filosofins små upplysningsskrifter, så har man alltid en grundlagd, varigenom man lättare kan följa och tillgodogöra sig de goda böcker som bokmarknaden månad efter månad, år efter år tillbjuder, och bland vilka de skönlitterära visserligen äro de lättmiltaste och behagligaste, men icke få bli de enda som njutes.

F. S—m.

En kvinnoorganisation som arbetar och går framåt

är onekligen Stockholms Allm. kvinno-klubb. På årsmötet den 15 april framgick av årsberättelsen att klubben utvecklade en mycket livlig verksamhet. Styrelsen har avhållit 22 sammanträden och klubben 11 ordinarie och 4 extra möten. 7 offentliga möten ha anordnats, däribland 4 i Folkets hus' A-sal. Vid dessa möten behandlades livsmedelsfrågan i Stockholm samt därmed i sammanhang stående frågor, såsom offentligt slakthus, köthandeln och korvtillverkningen samt mjölkhandeln och den offentliga livsmedelskontrollen. Inledare vid dessa 4 möten var doktor Sv. Nystedt.

På de tre andra offentliga mötena var ämnena: Partiets ställning till rösträttsfrågan, mannens målsmanskap över gift kvinna samt kvinnan i det privata och offentliga livet. Alla möten bra besökta.

Dessutom har agitation bedrivits vid Värtan och Nacka för politisk organisation bland kvinnorna därstädes.

Resolution i kvinnornas rösträttsfråga har fattats och utsänts till alla kvinnliga arbetareorganisationer i Sverige med uppmaning att upptaga frågan till behandling.

Vid kommunalvalen ha kommitterade tillsatts i de olika kretsarne. Dessas uppgift vore att dels agitera för partiets kandidater dels skaffa fullmakter för röstningen.

Klubben har haft samkväm och familjefester samt anordnat en basar som lämnat synnerligen gott resultat.

Klubbens kommitté för ferie barns beklädning har hjälpt 165 barn med hel eller delvis utrustning till uppehåll på landet. Dessutom arbetar klubben med i sagostunder för barn samt har med 15 kr. bidragit till en fana för sagostunds barnen.

Till extra uttaxering för Folkets hus har inkommit kr. 58:50. Till Mackmyrastriden har utbetalts 25 kr.

Vid kvinnokonferensen, hvilken klubben anordnat i samband med Kvinnornas fackförbund, var klubben representerad genom 4 ombud. I klubben har 71 nya medlemmar ingått.

Klubbens livliga verksamhet manar till efterföljd på andra platser.

Den politiska kvinnoorganisationen.

(Från min skånska turné.)

Kvinnor och politik — politik och kvinnor — »ur led är tiden»...

Och ändå måste man respektera och böja sig för det oundvikliga, invänta det med hopp eller fruktan, med tillit eller misstro, med glädje eller motvilja, allt efter som man uppfattar värdet av det, som sker. Många principiella motståndare till kvinnornas emancipationsträvanden ha redan sträckt vapen och förlit sig med tanken på det oundvikliga, medan andra återigen utan vidare och helt enkelt börjat det i sinom tid lika oundvikliga politiska frieriet i hopp om att redan på förhand ha partierna givna och säkra. Kvinnorna själva taga emellertid sitt eget parti, och resultatet av detta partitagande blir allt flera och flera politiska kvinnoorganisationer.

I södra Sverige ha även kvinnorna ur arbetareklassen sålunda nu — om icke allmänt så dock i ganska stor utsträckning — bildat egna politiska organisationer, de flesta i anslutning till arbetarekommunerna, medan några föredraga att arbeta som fristående föreningar.

Under min agitationsturné lyckades jag att bilda icke mindre än 15 nya klubbar och tillföra de gamla klubbarna flera nya medlemmar, så att resultatet blev överraskande och över förväntan, åtminstone vad mig själv beträffar.

De skånska kvinnorna ha emellertid tagit intryck av männens organisationsarbete och stå i detta hänseende långt framom kvinnorna i övriga delar av landet. Själva hoppas de icke litet av sina organisationer, och vilken uppfattning man nu än har med avseende på politiska föreningars verksamhet och verksamhetsfält, man måste medgiva, att det i varje fall är en god början, eftersom ingen annan väg tyckes kunna leda oss till målet för vårt organisationsarbete å det ekonomiska livets område.

Bra börjat är till hälften fullbordat, säger ordspråket.

Med hälsning.

H. U—d.

En hädare.

*Var det en villa? Sof jag? Döm nu själv därom!
En man, — sak samma från vad väderstreck han kom —
en sanningsvän, av det beständes parti.*

*Mig sade: rättvis var den dom, som föll i
den fräcke anarkistens, charlatanens mål.
Så'nt går ej an att höga överheten tål.
Hur kan man något sådant ens ifrågasätta?
När lag finns till, man må sig efter lagen rätta.
Och sanningen skall härskas över denna värld,
om ock det måste ske med hjälp af eld och svärd.
Den nyhetsmakarn lade ut så vackra krokarn
om kärlek, framsteg, beto just för dumma tokar.
Han hånade vår tro och lagens helga bud. —
Den sortens folk kan smäda själva herren gud! —
Han ärade ej det, som andra människor ära,
men sprang omkring att sprida ut sin lömska lära
på alla usla hül och liderliga ställen
och ungicks där med tiggarn och den råa sällan
och fiskare och slaktare och åsnekuskar —
en skön, barfotad hedersvakt af pack och sluskar.
Han trufdes ej bland bättre folk, som något hade,
och stüdad vett och bildning uti dagen lade.
Nej pass; med fagert snack och idel tomma fraser
han förde pöbeln vill med gester och grimaser.
Han gav de sjuka bot, trots lag och fakullet
och lät de blindu se — men inte nog med det!
Falskt namn den skojarn tog och falska tillar bar
och ville gå och anses bättre, än han var.
Han strök omkring och sade: följ, följ med!
Ibland i stadens gränd, ibland på öppen hed.
Det är ju rent utav att tända upprorsbrand
och skapa bittra fiender i samma land.
Hos honom sökte skydd förbrytare, förrymda slavar,
som eljes höllo till i diken och i öde gravar,
och halt och blind och sjukling, stinkande av var
ur ruttna sår, sitt kval till denne mannen bar.
Var fredlig borgare slöt dörren till med harm,
när han drog där förbi vid hopens stoj och larm.
En gång, jag mins ej riktigt vilken högtidsdag,
han tog ett rep, och så med rop och hugg och slag
han körde ut bankirerna ur deras bank-kontor
i templet, där de sutto i en hyra stor
och handlade med laglig rätt — dess mer för resten
som tolf procent av vinsten ges åt prästen.
— En ökad flicka följde alltid i hans fjüt,
när han i dessa ilska utfall sönderstet
familjens helga band och angrep religionen
och sökte grusa samhället och störta tronen
och slopade moral, upphävde ägorätt.
Och folket trodde på'n. Det har ej bättre vett.
Det var ett farligt tal. Han lustade de rika,
men smekte fattigdomen, gjorde alla lika.
Vi voro bröder alla, småfolk med de fina
och herrskapet i bredd med slavar sina.
En var fick rätt till jordens frukt — och vad han skällde
på prästerna! Han sig på öppna gatan ställde
och talte till allt pack, som ville höra på. —
Fullt tydlig lagen var. Det måste sluta så.
Han korsfäst blev. —*

*Jag slogs av mildheten uti
hans sätt att säga detta ord. Men hvem är ni?
Jag frågade. Hans svar: man måste stadga ett exempel.
Jag heter Elizab, är skrivare vid stadens tempel.
— Men om vem talar ni? — Hans svar, jag hör det än:
— Han hette Jesus Kristus, äventyraren.*

Victor Hugo.

Hjälphustrun.

Vardagsbild.

(Ur Soc.-Dem.)

Som hennes titel av mig tagits i anspråk till rubrik är det kanske onödigt att upplysa om att hon går i »hjälpshus». Hennes namn är (»inga namn!» illskriker samvetsrösten) »Char... (törs jag?) ... lotta Karl... (jag sätter dit) kvist» — och nu vet ni alltihop!

Hon är änka sedan några år och har »fem små minnen» som salig August lämnade efter sig på dödsbädden. Hennes utseende och figur för övrigt är icke lämpad att föreställa den goda frun på en sagoafton för bättre barn. Ändock har hon ett godmodigt, ärligt ansikte att visa sina medmänniskor, fastän fattigdom, släp och bekymmer nog gräft sina fåror här och var, därstädes. Inte är hon just mör i hjärtevrån, men så har inte hennes livsöde heller tagit form av någon ängel med blommor i fånget; snarare omilt grinat emot henne som vålnaden av en Kongonigger med höjd gummibattong av tjockaste kaliber. Hon är (naturligtvis!) — fattig — mycket fattig; därtill mycket stolt. Hon lyder inte namnet »Chalott» i våningarna! Hon sätter gärna opp sin svenskt fasonerade nästipp och svarar vid ropet »Chalott»: »Mitt namn är fru Karlkvist! Observera, hennes nåd! att jag var lagligt gift med min August. Alltså: fru! En ann så go' som en ann!» Men, som hon är skicklig att gå frun tillhanda med allt möjligt tänkbart: bona golv, hjälpa i kök, tvätta fönster, stå i tvättstu'n m. m. så underkastar sig »hennes nåd» gärna denna hennes lilla förmåtenhet. Hon är nämligen pliktrogen och pålitlig och därför omistlig när bjudningar stunda. När hon så kommit hem efter någon »glänsande taffel» kan man ofta träffa på henne i ett miserabelt humör; isynnerhet om »taffeln» varit ovanligt stilfull och hennes eget skafferi vid hemkomsten illustrerat första M. B.: i begynnelsen var...

Då brukar hon springa ner till magasinet för att ta' på krita lite charkuterivaror åt barnen, vilket skall ersätta sund, kraftig föda åt Sveriges uppväxande släkte. Hon har fått två kronor för hjälpen, men dessa mynt ha redan hamnat i hennes byrå i egenskap av tillökning till det belopp som väntar värdenbjörnens ankomst. Det är inte långt mellan kvartalen och tiden ränner i väg med sjumila-stövlar.

Hon har nu — i lyckligaste fall — fått ett fång »skafferi-fyllnad» av magasinsfrun; därjämte en betydlig ökning av »syndaregistreret» i »svarta boken» och — som slutkläm på det hela — en vördsam uppmaning att inte glömma portmonnäen nästa gång!

Andra »kärningar» i trakten ha händelsevis varit närvarande på magasinet

och på så vis blir snart hennes ekonomiska ställning kungjord och spridd. (Karlkvistan ä' så fatti', så fatti', så!) Fattigdom och hosta är svårt att dölja, heter ett gammalt sant ordstäv och det får nog fru Karlkvist erfaras. Hon griper fastare om påsarna med sina av klor-kalk förstörda händer och rusar i rödaste rappet opp till ungarna, av vilka de två största diskutera möjligheten av att mammans försök utfaller med vinst. Små grytor ha också öron! Ögon med för resten. Små barnaögon ha nog långt förut observerat skafferiets tomhet, de två vita slantarnas hamnande på kontraktet i mammans låda och därav dragit den slutsatsen att mamma »försöker» i magasinet! Barn äro ofta filosofer... Isynnerhet när fattigdom och nöd gjort sitt till att öppna deras ögon för livets allvarligare verkligheter. Sådana barn lämna merendels åt sitt värde sagor med pepparkakshus och choklad-skorpor och stora, stora sjöar smultronlemonad! Gripa med större iver an ett löfte om ett franskbröd med smör att bita i...

Men nu till fru Karlkvist. Hennes ansikte har ljusnat tjugo procent när hon kommer upp med sin fångst. Hon är belåten och sörjer inte allt för mycket för framtiden; huvudsaken är att hennes efterhängsna »nu» ter sig någorlunda skapligt.

På detta vis framlever fru Karlkvist sina dagar. Arbetar borta veckans arbetsdagar och när söndagen stundar blir hennes helgdagsfrid — stök och stortvätt åt sitt eget hem. (Undrar vad straff Karlkvistan kommer att få en gång!)

Nog är hjältekungen Carolus tolfte i vissa fall värd beundran; dock skall jag (om jag möjligen i en avlägsen framtid blir stadsfullmäktig) väcka förslag om att — —

— — — »hjalphustrun, fru Charlotta Karlkvist, född Pettersson, må å hög sockel anbringas, gjuten i brons, sida vid sida med »Hans Marjonstät konung Carolus Tolfte så placerad att Hans Maj:t pekar på inskriptionen av fru K—ts sockel:

För medborgerliga förtjänster: energi och uthållighet som moder och arbeterska för samhällets bästa.

Öfverståthållareämbetet.»

Genom
»Erik Windflöjel.»

Sömmerskefackföreningen i Falun hade söndagen den 7 april arrangerat en fest som avhölls i Arbetareföreningens festsal. Festen började med att unisont sjunga Ungdomsmarschen och fortsattes med musik, sång av föreningens sångkör, föredrag av Signe Svensson, deklamation och uppförandet av ett par tablåer och så till sist en timmes svängom, vilket icke försmåddes.

Festen, som var mycket vällyckad, hade lockat fullt hus, så att nog fick föreningen godt av besväret för arrangementet.

Kvinnorösträtten i praktiken.

De finska kvinnorna ha vid sitt första deltagande i valen bevisat sitt stora politiska intresse genom att i stora mängder deltaga i valen, ja kvinnornas deltagande har till och med på flera ställen varit större än männens. Som exempel härpå kan anföras följande siffror från Helsingfors:

	Män	Kvinnor
Helsingfors 2:dra distrikt...	713	1,161
» 3:dje »	829	1,251
» 6:te »	623	906

Det är dock ej endast i Helsingfors kvinnorna deltagit så livligt. I flera städer i landet visar siffrorna detsamma, sålunda:

	Män	Kvinnor
Lovisa	326	501
Nystad	254	481
Ekenäs	388	614
Tavastehus	756	1,122
Hangö	731	839
Vasa	1,951	3,292

Sålunda en övervikt av 3,596 kvinnoröster. Detta resultat kan ej enbart skrivas på kvinnomajoritetens räkning, utan bevisar tydligen en vakenhet och intresse hos kvinnorna, som bådar det bästa för framtiden.

Höns.

En natt sutto hönsen och sovo i höns-huset.

Överst satt tuppen och sov som den, vars natt är hans egen. Så kommo fem gamla hönor och sovo som man skall sova. Nederst sutto de unga i ljuva drömmar.

Plötsligt gav en sig till att kackla.

»Vad satan är det för ett spektakel i höns-huset i natt?» sporde tuppen.

»Det är de unga som kackla!» sade de gamla hönorna.

»Vem kacklar innan jag gal?» frågade tuppen strängt.

De unga tryckte sig förskräckta ihop och sågo på varandra. Så tog den yngsta ordet.

»Det var bara jag», sa' hon. »Jag ber så mycket om förlåtelse. Jag skall aldrig göra det mera, men jag kunde inte rå för det, för jag drömde så vidunderligt härligt.»

»Det är oanständigt att drömma», sa' tuppen. »Vad drömde du?»

»Jag vågar inte säga det», sa' den yngsta.

»Du skall säga det, strax», sa' tuppen och högg efter henne.

»Säg det... säg det», viskade de andra unga. »Vi drömde också...»

»Nä-a då?» sa tuppen.

Den yngsta böjde blygt på huvudet och berättade då:

»Jag drömde, att varenda höna hade sin egen enda söta lilla tupp för sig själv.»

Hon kom att kackla igen, då hon hade sagt det, så överväldigade det henne. Och alla de unga kacklade med, som om de vore från förståndet.

»Kuckeliku!» skrek tuppen.

»Är det allaredan dag?» sa' hönsen och foro upp.

»Det är domedag», sa' tuppen. Han slog med vingarna, reste kammen och såg så fruktansvärd ut, att alla hönorna föllo av sina pinnar. Där stodo de på golvet i en klunga och sågo förskräckta upp på honom.

»Kuckeliku!» skrek tuppen. »Yttersta dagen är nära. Det har hänt den förfärligaste skandal sedan världens skapelse.»

»Gud fader hjälp och bevara oss», sa' de gamla hönorna.

»Kuckeliku! kuckeliku!» skrek tuppen. »Mitt i ett anständigt höns-hus kommer en fräck lös och vill omstörta hönsens heliga av gud instiftade och från förfäderna nedärvda äktenskap.»

»Gud fader hjälp och bevara oss», sa' de gamla.

»Kuckeliku! kuckeliku! kuckeliku!» skrek tuppen »Alla veta vi, att gud har skapat världen sådan, att en tupp skall ha många hönor. Det hade min farfarsfar och min farfar och min far, och aldrig fanns det en höna, som klagade. Själv har jag det, och finns det någon, som vågar mucka? — Så kommer denna ansvarlösa slinka och säger, att varje höna skall ha sin tupp.»

»Gud fader hjälp och bevara oss», sa' de gamla.

»Kuckeliku! kuckeliku! kuckeliku! kuckeliku!» skrek tuppen. »Jag vet inte, varifrån hon fått denna gudsbepottande tanke. Men om hennes osedliga dröm någonsin blev verklighet, då skulle tron och altaret omstörtas, familjelivet upplösas, äggna bli va kalla, kycklingarna moraliskt fördärvade och hela samhället gå under.»

»Gud fader hjälp och bevara oss», sa' de gamla.

»Kuckeliku! kuckeliku! kuckeliku! kuckeliku!» skrek tuppen. »Hugg ner det oanständiga fruntimret, innan hon får smitta de andra.»

De fem gamla hönorna föllo över den yngsta och hackade ihjäl henne.

»Kuckeliku!» sa' tuppen matt.

Så sovo de igen. Överst satt tuppen, som sov såsom den, vars natt är hans egen. Så de fem gamla hönorna, vilka sovo som man skall sova. Nederst de unga i ljuva drömmar.

Carl Evald.

Minneslista.

Stockholm.

Kvinnornas fackföreningsexpedition. Folkets hus, 4 tr., öppen alla vardagar kl. 10 f. m.—3 e. m., 6—8 e. m. Fredagar till kl. 9 e. m. för uppbörd.

Ordf. Signe Svensson, kassörska frkn Hilma Larsson, Kvinnornas fackförbunds expedition.

Linnësömmerskefackförbundet. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition, sammanträdde 1:sta torsdagen i varje månad. O-salen, Folkets hus.

Stilhus damskrädderiavdelning. Ordf. fru Anna Pettersson, Götgatan 39, III. Sammanträdde 3:dje måndagen varje månad. F-salen, Folkets hus.

Klädsömmerskefackföreningen. Ordf. Signe Svensson, Kvinnornas fackförbunds expedition. Sammanträdde 2:dra onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Rosettsömmerskefackföreningen. Ordf. frkn Mina Lindegren, Parkgatan 12. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, Kvinnornas fackförbunds expedition, Folkets hus, 4 tr.

Badbetjäningens förening. Ordf. hr Aug. Gustavsson, Regeringsgatan 6, 2 tr. Sammanträdde 2:dra söndagen i varje månad, F-salen, Folkets hus.

L. M. Ericssons kvinnoklubb. Ordf. fru Ayda Hammarlund, Karlbergsvägen 38. Sammanträdde 4:de onsdagen varje månad, G-salen, Folkets hus.

Liljeholmens linneklubb. Ordf. frkn Ida Skog, Lindagatan 35, 1 tr.

Kungsholms linneklubb. Ordf. frkn Emy Engkvist, St Eriksgatan 15, n. b.

Landsorten.

Malmö damskrädderiarbetarefackförening. Ordf. hr Frans Månsson, Röresögatan 11. Sammanträdde 3:dje fredagen varje månad, Sal nr 5, Folkets hus.

Helsingborgs Linnësömmerskefackförening. Ordf. fru Hilda Svensson, Järnvägsgatan 37. Sammanträdde 4:de lördagen varje månad. E-salen, Folkets hus.

Falun, sömmerskefackförening. Ordf. frkn Mina Johansson, Kung Magnigatan 13. Sammanträden 2:dra tisdagen varje månad, kl. 1/2, 9 e. m., Arbetarföreningens lokal.

Sundsvalls sömmerskefackförening. Ordf. fru Aquilina Olsson, Östermalm 15.

Eskilstuna Kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Klara Rosendal, Klarahäll. Sammanträden 2:dra måndagen varje månad, rum I, Folkets hus.

Eskilstuna möss-sömmerskefackförening. Ordf. frkn Hildur Linde, Nygatan 11. Sammanträden 4:de måndagen varje månad, rum 4, Folkets hus.

Göteborgs kappsömmerskefackförening. Ordf. frkn Inez Pettersson, Vegagatan 40.

Göteborgs möss-sömmerskefackförening. Ordf. frkn Gerda Andersson, Pilgatan 14.

Eslövs sömmerskefackförening. Ordf. Hilma Bengtsson, Norregatan 86. Sammanträdde 2:dra onsdagen varje månad, Lilla salen, Folkets hus.

Landskrona sömmerskefackförening. Ordf. fru Anna Almkvist, Fabriksgratan 12.

Uppsala stick- och sömmerskefackförening. Ordf. frkn Elin Lindberg, Kungsängsgatan 33. Sammanträdde 2:dra tisdagen varje månad, Folkets hus.

Västerås sömmerskefackförening. Ordf. frkn Olga Hallberg, Norrmalm 1. Sammanträdde 2:dra och 4:de måndagen varje månad. Folkets hus, Blåsbogatan 3.

Linköpings sömmerskefackförening. Ordf. fru Eleonora Sandell, Box 8.

Kooperativa Syfabriken Linnéa

Rekommenderar sig till; utförande af allt hvad till DAM- och HERR-UNDERKLÄDER hörer. Bland damartiklar finnes lager af Linnen, Dag- och Natt-, både finare och enklare Underkjolar, vita, kulörta. Kamkoftor, Bluslif samt förkläden.

Beställningar mottages å alla sorters KLÄDNINGSSÖMNAD, samt Barnkläder.

Alla sorters ARBETSBLUSAR och ÖFVERDRAGSKLÄDER i olika storlekar finnes å lager. Beställningar emottagas äfven.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN LINNÉA

Mästersamuelsgatan 68, n. b.

Allm. Tel. 223 96.

Stockholm.

MORGONBRIS

utkommer under 1907 i början af månaderna *maj, juli, sept., nov. och dec.* Pris 10 öre pr st. Kommissionärer och organisationer erhålla tidningen för 8 öre pr st. fraktfritt. Retur bör om möjligt undvikas.

Redovisning en månad efter hvarje nummers emottagande.

Rekvissioner för *ett* eller *alla* nr sändas till *Kvinnornas fackförbunds Expedition, Folkets Hus 4 tr.*

Organiserade kvinnor

Läs och

Prenumerera på

Annonsera i

SOCIAL-DEMOKRATEN

Uppmana vänner o.

bekanta att hålla

Prenumerera på prof
en månad eller kvartal

Pris i Stockholm pr tre kvarts år 6:75, halfår 4:50, kvartal 2:25, och måna 0:80.

I landsorten: pr tre kvarts år 6:90, halfår 4:60, kvartal 2:30, och månad 0:80.

Prenumeration i Stockholm på Expeditionen, Folkets Hus, half tr.

I landsorten på närmaste postkontor.
Allm. Tel. 68 68. Riks. Tel. 20 91.

HVARJE FÖRSTÄNDIG HUSMODER

Begär alltid

Kooperativa Bageriföreningen

Framtidens

MAT- och KAFFEBRÖD

Tjänarinnebladet,

utgivet av Stockholms Tjänarinneförening, utkommer under 1907 sex gånger, och kostar för helt år 35 öre, postbefordringsavgiften inberäknad. Prenumeration kan ske inom Stockholm på Tjänarinneföreningens expedition, Grefturegatan 20 C, och i landsorten genom att till samma ställe med postanvisning insända 35 öre och tydlig adress.

Teckna andelar i

Koop. Syfabriken

Linnéa.

Stockholm 1907. A.-B. Arbetarnes Tryckeri.